

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 79:

Forslag til folketingsbeslutning om valgfrihed i den offentlige sektor.

Af Kim Behnke (FP) m.fl.
(Fremsat 25/3 92).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Formanden:

Forhandlingen er åbnet, men inden jeg giver ordet til finansministeren, må jeg bede om ro i salen og om, at de medlemmer, som ønsker at forlade salen, forlægger deres diskussioner, samtaler og vigtige drøftelser til andre steder end folketingssalen.

Finansministeren (Henning Dyremose):

Fremskridtspartiet foreslår, at regeringen skal udarbejde et lovforslag, som sikrer, at borgerne får størst mulig valgfrihed mellem de forskellige serviceydelser og serviceinstitutioner, som lovgivningen pålægger staten og kommunerne at stille til rådighed.

Det synes regeringen er en meget sympatisk hensigt, og den falder også i tråd med, hvad regeringen selv konkret har gjort i bl.a. indværende folketingssamling, hvor vi har foreslået frit valg på sygehusområdet for borgerne. Det er et forslag, som omhyggeligt definerer borgernes mulighed for at vælge frit og amternes pligter på en sådan måde, at det kan gennemføres, uden at det behøver at føre til merudgifter.

Endvidere har Folketinget netop vedtaget et forslag om ret til ophold på plejehjem i en anden kommune. Også her er reglerne udformet med henblik på at sikre, at bestemmelserne ikke fører til en svækkelse af den økonomiske styring. Regeringen har til hensigt at fortsætte denne politik og agter at fremsætte forslag om frit valg for borgerne på en række andre områder, forslag, som både vil give borgerne større frihed og være forenelige med en stram udgiftsstyring.

Men gennemførelsen af et friere valg er en kompliceret proces, der involverer betalinger mellem mange myndigheder og ændrede spilleregler for det kommunale selvstyre. Man må også i hvert enkelt tilfælde gøre sig omhyggelige overvejelser over borgernes mulige reaktioner, ellers kan det frie valg komme til at føre til merudgifter. Emnet vil derfor være et tema i regeringens moderniseringsredegørelse, hvor vi vil lægge op til en diskussion om de problemer, der må løses, for at disse lovforslag kan gennemføres på en forsvarlig måde. Regeringen har endvidere nedsat en arbejdsgruppe, der skal udarbejde en budgetanalyse med henblik på at forberede nye forslag om frit valg, som kan fremsættes i næste folketingssamling.

Regeringen har således indledt en politik, der skridt for skridt vil give borgerne friere valg inden for den offentlige sektor. Denne politik agter regeringen at videreføre, men det tjener ikke saglighedens interesse at forcere denne proces, så den sker i et tempo, hvor det ikke er praktisk muligt at følge med, og hvor det ikke er praktisk muligt at kontrollere de offentlige udgifter.

Som det fremgår af det, jeg har sagt, har regeringen sympati for hensigten i Fremskridtspartiets forslag, men hvis vi valgte den af Fremskridtspartiet foreslåede metode med ét lovforslag, hvor vi dikterer det frie valg, er vi bange for, at det ville føre til en eksplosion i de offentlige udgifter, og derfor mener vi også, at Fremskridtspartiets eget forslag i virkeligheden ville være i strid med Fremskridtspartiets udgiftspolitik, men vi tror, at vi kan finde en anden måde at nå det samme på, og det indbyder vi til et samarbejde om.

Klaus Hækkerup (S):

Socialdemokratiet ønsker også at sikre borgernes rettigheder og gøre den offentlige sek-

[Klaus Hækkerup]

tor mere effektiv og målrettet til at løse borgerne behov, også i takt med, at borgernes behov ændrer sig, og vi har vel derfor dybest set de samme ønsker, som ligger bag Fremskridtspartiets beslutningsforslag.

Vi tog imidlertid tidligt fat på problemstillingen og udgav i oktober 1990 et debatoplæg om fornyelsen af den offentlige sektor, hvori vi skitserede, hvordan vi forestillede os at den offentlige sektor skulle fornyes, og hvilke styringsmidler vi fandt man kunne anvende og – specielt – ikke kunne anvende. Jeg skal selvfølgelig ikke gennemgå vores oplæg i dag, men vil i stedet kommentere nogle af de ting, Fremskridtspartiet har nævnt i sit beslutningsforslag:

Øget valgfrihed mellem forskellige offentlige udbydere af de offentlige ydelser kan være en af måderne at sikre fornyelsen i den offentlige sektor på. Det, at borgerne kan vælge mellem to ifølge sagens natur ofte nært beliggende institutioner, hvor de kan få opfyldt det samme behov for offentlig serviceydelse, kan godt medvirke til, at de to institutioner bevæger sig ind i en konkurrence om højere serviceniveau, bedre kvalitet og større fornyelse i formen og måden, hvorpå de offentlige ydelser udbydes, og der er grund til at fremhæve, at det rent faktisk også sker i stor udstrækning i dag, f.eks. på folkeskoleområdet, mellem tekniske skoler, handelsskoler og gymnasier og inden for sygehusområdet.

Det er imidlertid nødvendigt her at gøre sig klart, at såfremt denne anvendelse af konkurrence mellem offentlige institutioner yderligere skal udbygges og der skal være tale om, at der rent faktisk er en effektiv konkurrence mellem to sådanne udbydere, kræver det, at begge har samme muligheder for at udbyde det samme, at begge investerer i de samme dyre apparater til at behandle patienter på sygehusene, at begge investerer i alle undervisningsmidler på f.eks. de tekniske skoler og handelsskolerne, og her er vi altså ved bagsiden af Fremskridtspartiets forslag, idet det nemlig ikke kan gøres, uden at det koster penge, hvis der skal være tale om et effektivt tilbud. Der vil blive tale om dobbeltinvesteringer, fordi den, der er dårligst, skal kunne udbyde, men rent faktisk ikke vil få det brugerklintel, der er formålet.

Ser vi på uddannelsesområdet, anfører forslagsstillerne i bemærkningerne side 3, spalte 2, at det ikke er formålstjenligt, at politikerne

og embedsmandsvældet skal eksperimentere med uddannelsernes indhold og metoder, og her er vi netop ved kernen i uddannelsesområdet. Den pædagogiske forskning skal stadig bringe os fornyet viden om den bedst mulige tilrettelæggelse af undervisningens indhold og den bedst mulige tilrettelæggelse af den måde, hvorpå undervisningen gennemføres over for eleverne, i øvrigt hvad enten de er børn eller voksne. Der er altså tale om en systematisk tilrettelse af viden og en systematisk gennemgang af forskningsrapporter, og det kan man vel næppe forvente at alle brugerne selv foretager og lægger til grund for deres valg af uddannelsesinstitution. Der er derfor meget, der taler for at bibeholde den nuværende struktur med brugervalgte og brugerdominerede bestyrelser, som har muligheden for og tiden til at sætte sig ind i den pædagogiske udvikling, følge med i den og på baggrund af det give et tilbud til alle landets borgere, der er rimeligt og relevant.

For så vidt angår spørgsmålet om brugerbetaling og det frie valg anfører Fremskridtspartiet i bemærkningerne side 4, spalte 1, at det offentlige – i hvert fald altovervejende – beholder finansieringsansvaret og dermed garanterer, at alle har adgang til uddannelse uanset privatøkonomi, og på side 5, spalte 2, skriver Fremskridtspartiet, at brugerbetaling er ganske naturlig at nævne i denne forbindelse.

De to citater forekommer mig at være modstridende. En øget brugerbetaling modsvarer af en tilsvarende skattelettelse vil øge de økonomiske forskelle mellem borgerne og dermed hindre, at der rent faktisk bliver tale om lige adgang til uddannelse uanset privatøkonomi, og netop her slår Fremskridtspartiet sig selv for munden. Reelt ønsker partiet jo ikke, at der skal være lige adgang for alle til uddannelse uanset privatøkonomi; man ønsker netop en brugerbetaling indført for på den måde at kunne sortere de fattige fra i uddannelseskapløbet.

Fra Socialdemokratiets side må vi på det kraftigste afvise, at adgangen til basale og grundlæggende uddannelser i det danske samfund gøres afhængig af indkomsten, og selv om Fremskridtspartiets forslag lyder ganske troværdigt – hvem ønsker ikke øget valgfrihed i vores samfund? – er det forbundet med så mange uklarheder, bivirkninger og skjulte formål, at vi fra Socialdemokratiets side må afvise det.

Grethe Fenger Møller (KF):

Når man har læst Fremskridtspartiets beslutningsforslag, kan man sige, at det er kort, det er klart, det er fyndigt, og at det virker godt og spændende, men så melder spørgsmålstegnene sig straks hos én. Skulle det virkelig være muligt sådan på 3 linjer at lovgive om de ting, Fremskridtspartiet gerne vil lovgive om, nemlig om, at borgerne skal have størst mulig frihed til at vælge forskellige serviceydelser og serviceinstitutioner.

Jeg synes, at Fremskridtspartiet har sat fokus på et meget vigtigt emne, men jeg synes måske også, at Fremskridtspartiet har gjort det på en noget bombastisk måde, og jeg har altså svært ved at forestille mig, hvordan et lovforslag med så generelt et indhold skal udformes, og ikke mindst hvordan vi på det grundlag skulle kunne nå de mål for valgfrihed i den offentlige sektor, som vi dog i bund og grund er enige om.

Vi har hørt finansministeren redegøre for den lovgivning, som allerede er gennemført for at give flere valgmulighed, bl.a. i social- og sundhedssektoren, som netop også er blevet fremhævet i Fremskridtspartiets forslag som væsentlige elementer, og vi har også hørt om det arbejde, der bl.a. foregår i udvalg for at forberede, at endnu flere frie valg vil blive lagt ud til brugerne af vore offentlige ydelser, så jeg synes, vi kan konstatere, at vi er inde på et helt rigtigt spor.

Jeg kan også bifalde en række af de overvejelser, som Fremskridtspartiet giver udtryk for i de meget fyldige bemærkninger til sit forslag til folketingsbeslutning, for vi arbejder også i Det Konservative Folkeparti med tanker om decentralisering, fleksibilitet i lønninger, udlægning af opgaver fra den offentlige til den private sektor og udlægning fra den statslige myndighed til kommunale myndigheder. Jeg vil dog bemærke, at jeg finder, at den tone, som ligger bag Fremskridtspartiets forslag, er mere negativ, end jeg synes den bør være, når vi ser på, hvordan virkeligheden er.

Når det f.eks. siges om det danske skolesystem i Fremskridtspartiets forslag, at elevernes og forældrenes indflydelse er blevet minimeret, synes jeg, at det er en overdrivelse, og på samme måde når der skrives om sundhedssektoren, at helt urimelige ventelister og et uacceptabelt serviceniveau på landets sygehuse og

andre sundhedsinstitutioner er den dagligdag, som skatteyderne oplever. Jeg synes, det er for meget, og jeg synes, at vi skal prøve, om vi kan nå nogle fælles mål, det vil sige, at den offentlige sektor skal tilbyde valg mellem fleksible og brugerorienterede ydelser, men i løbet af en årække. Jeg mener, at målsætningen er god nok, men jeg mener også, at vi må være realistiske og sige, at vi ikke på en gang kan gennemføre sådanne forslag, fordi vi også må se på udgifterne. Vi må have en tilpasningsperiode både for politikere, for offentligt ansatte og ikke mindst for brugerne.

Fremskridtspartiets forslag udspringer selvfølgelig af tanker, som i de seneste år har rørt sig blandt brugerne af den offentlige sektors ydelser og blandt de offentligt ansatte, som gennem mange år har forsøgt at omlægge deres indsats, så den blev mere serviceorienteret, brugervenlig og samtidig omkostningsminimal. Jeg synes, at udviklingen går den rigtige vej, og jeg er fuld af fortrosthed til, at vi også vil nå meget videre, men vi skal ikke lade, som om der ikke skal gøres mange overvejelser både af brugere og af udbydere. Det bliver f.eks. anderledes at være den, der skal formulere ønsker og træffe valg på en anden måde end i dag, og at være den, der eventuelt skal brugerbetale for de trufne valg.

I Det Konservative Folkeparti har vi sympati for tanker om brugerbetaling for visse ydelser, men vi har samtidig den helt grundlæggende holdning, at brugerbetaling ikke kan indføres uden modgående skattelettelser. En særlig forpligtelse, som pålægges os alle, vil være at sikre, at de friere valg, herunder også fravalg, ikke resulterer i, at det samlede offentlige udgiftstryk stiger, og jeg mener, der ligger en fare her i forbindelse med et generelt forslag om øget valgfrihed.

Jeg mener ikke, at vi kan støtte Fremskridtspartiets beslutningsforslag i dets nuværende form. Jeg mener derimod, at vi skal være meget aktive i en fortsat debat om grundtankerne i forslaget og som følge heraf lidt efter lidt realisere flere fornuftige forslag om valgfrihed i den offentlige sektor.

Peter Brixtofte (V):

Det er hurtigt overstået at læse forslaget, men så skal man over til bemærkningerne, som til gengæld er meget fyldige og velskrevne, og

[Peter Brixtofte]

som på glimrende vis beskriver problemstillingen inden for den offentlige sektor, og hvordan man kan blive i stand til at indføre nogle af de fordele, der er ved en markedsøkonomi, i den offentlige sektor. Der tages specielt fat på, at der skal være øget frihed for den enkelte til at vælge mellem forskellige løsninger, at brugerne i større omfang skal være medbestemmende i de enkelte institutioner, og at man derudover også skal kunne få serviceydelser gennem brugerbetaling. Det er tre nøgleord i det, der bliver beskrevet.

Venstre er stort set enig i det meste af det, der står beskrevet. Der kan være nogle enkelte sætninger, som vi måske ville have skrevet anderledes, men hovedindholdet og hovedbudskabet er Venstre helt enig i.

Hvad angår selve forslaget, som går ud på at opfordre til, at man skal udarbejde lovforslag, som fremmer disse mål, må jeg sige, at jeg synes, det er overflødig, for regeringen har allerede fremsat forslag, er allerede i fuld gang og vil fortsat komme med forslag i denne retning. Vi er altså ikke uenige i, at det er noget, regeringen skal se på og være aktiv med i, men vi finder det overflødig at pålægge det, for det kommer helt af sig selv.

Med hensyn til bemærkningerne er meget af det, der beskrives, heldigvis allerede en del af den hverdag, der eksisterer. For i de senere år er det lykkedes, ikke mindst takket være regeringen, at komme igennem med større indflydelse for brugerne i forbindelse med en definition af, hvad det offentlige skal producere. Jeg kan nævne skolebestyrelserne, som i dag har vidtstrakte beføjelser, og som kan disponere over et budget, naturligvis inden for de rammer, som fastlægges af byrådet. Her er i dag virkelig valgmuligheder for dem, der repræsenterer forældrene i en skolebestyrelse. De kan være medbestemmende ved skemalægningen, om, hvor mange timer der skal være på de enkelte klassetrin, og om, hvordan man i øvrigt skal disponere midlerne. Det er i sig selv et virkeligt gode, for det højner kvaliteten af den offentlige sektor. Jo mere brugerne selv er med til at bestemme, hvad midlerne skal bruges til, desto mere er man sikker på, at det bliver noget, som brugerne er interesserede i, og dermed er det sikret, at kvaliteten, som jo defineres af brugerne, bliver bedre.

Inden for gymnasieområdet og en række andre mellemlange uddannelser er der sket det, at der er indlagt et større forbrugsvalg, og det synes jeg også i sig selv er noget vældig godt. Jeg vil bare opfordre til, at man ikke ser sig blind på, at der også kan være nogle praktiske problemer ved sådan helt bombastisk at sige, at der er et totalt frit forbrugsvalg. Jeg kan nævne det eksempel, at hvis man siger, der er frit forbrugsvalg mellem daginstitutioner, og der er en vuggestue til 48 børn og den er fyldt op, så er der jo altså ikke mulighed for at vælge den vuggestue. Derfor vil jeg nok sige, at vi må være klar over, at den valgfrihed, som vi vil definere, også har sine naturlige begrænsninger.

Men vi vil meget gerne deltage aktivt i udvalgsarbejdet om denne problematik, og vi synes, det er et udmærket og velbegrunderet forslag.

Holger K. Nielsen (SF):

Det fremgår af de første sætninger i bemærkningerne, at dette er et svar på det socialdemokratiske forslag om borgernes rettigheder, vi tidligere har vedtaget, og indledningsvis vil jeg sige, at jeg synes, det er fint, at den borgerlige fløj, liberalisterne, som vi også har herinde, udarbejder deres ideologisk prægede svar på den diskussion. Jeg synes, det er fint, at vi får nogle mere principielle debatter om, hvordan den offentlige sektor skal fungere. På den baggrund synes jeg, det er et udmærket forslag, som kan give anledning til en måske mere principiel og også mere gennemgribende diskussion om disse ting. Det skal forslagsstillerne ikke have utak for.

Men det er også indlysende nok, at vi med vores udgangspunkt er uenige i de nærmere betragtninger i forslaget. Vi er enige i, at det er nødvendigt at diskutere fornyelse i den offentlige sektor; det har vi selv udarbejdet oplæg til, og det fremgik også af de bemærkninger, vi havde til det socialdemokratiske forslag om borgernes rettigheder. Vores uenighed i udgangspunktet er igen meget principiel og i virkeligheden ideologisk. Vi tror ikke på, at den markedsstyring og den markedsøkonomi, som Fremskridtspartiet vil have ind i den offentlige sektor – og det synes jeg er meget logisk, det er jo det partis politik – vil løse de problemer, der bør løses, og det vil have en række meget negative konsekvenser.

[Holger K. Nielsen]

Jeg vil gerne indledningsvis nævne et sted i bemærkningerne, hvor jeg måske synes, der ligger sådan lidt af en påkaldelse af de højere kræfter, når man tror på, at markedskræfterne vil få denne positive effekt. Forslagsstillerne skriver om det, at man får markedskræfter ind:

»Der slippes hermed en tiger løs i det offentlige system, som meget vel kan betyde en revolution af måden, den offentlige sektor virker på.«

Nu ved jeg ikke, om det er en variant af et benzinselskabs gamle reklame om at komme en tiger i tanken, men hvis man tager det bogstaveligt, vil jeg da nok tro, at det vil få nogle temmelig utilsigtede konsekvenser, hvis man slipper en tiger løs i den offentlige sektor. Jeg tror, at en stor del vil blive ædt, og at det vil skabe megen ravage. Det er måske også det, der er meningen med forslaget, og når man tænker på, at Fremskridtspartiet opstod ud fra, at man ville have den offentlige sektor nedbrudt, forstår jeg godt billedet, men jeg bryder mig alligevel ikke om det. Det er altså ikke vores politik, må jeg sige, at slippe tigre løs i den offentlige sektor. Tigre har bedst af at stå i Zoologisk Have bag hegn – måske også nede i junglen i Afrika. Men i hvert fald når de er her i Danmark, foretrækker jeg, at de står bag hegn i Zoologisk Have; jeg bryder mig ikke om, at de løber rundt i den offentlige sektor og æder de små børn!

I denne fornyelsesdiskussion har vi to hovedoverskrifter: demokrati og solidaritet. Vores svar er ikke markedskræfter, det er i langt højere grad, at brugerne får demokratisk indflydelse, at man gør det reelt og i den forstand giver mindre magt til politikerne, og det har jeg ikke noget imod. Men vi er grundlæggende imod den opfattelse, at brugerindflydelse skal være forbrugerindflydelse, at vi skal være forbrugere, ligesom kunne vælge, som vi vælger i supermarkedet. Vores opfattelse er, at der skal være reel medindflydelse på nogle solidariske løsninger i den offentlige sektor, og det er en langt vigtigere målsætning at tage fat på. Det er også det, der ligger bag vores oplæg om den offentlige sektor.

Og med hensyn til det solidariske: Hr. Klaus Hækkerup var inde på uddannelsessektoren, hvordan brugerbetaling dér og den måde, dette er lagt op på, vil give nogle utilsigtede eller måske tilsigtede, men i hvert fald asociale kon-

sekvenser omkring uddannelserne, og det tilsvarende gælder sundhedssektoren. Erfaringen viser jo, at det danske sundhedssystem da kan have problemer, nuvel, nuvel, men det er alligevel ganske billigt i forhold til andre sundhedssystemer. I forhold til det amerikanske, som er markedsstyret, er det fundamentalt både bedre virkende og langt billigere.

Vi må erkende – det ved jeg ikke om hr. Kim Behnke vil, men det er vigtigt at erkende – at der også er begrænsninger i at køre markedsøkonomi ind i alle mulige sammenhænge. Det er godt nok, når man skal fordele gulerødder, kartofler, mel, havregryn osv., men når det drejer sig om at skulle løse nogle solidariske opgaver i samfundet og også i forhold til at få et reelt demokrati til at fungere, så mener vi ikke, det er det rigtige. Derfor er vi som udgangspunkt negative over for tankerne her, men forslagsstillerne skal endnu en gang have tak for, at de fremsætter et forslag, der så klart fremlægger nogle ideer om, hvad man vil med den offentlige sektor.

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Kristeligt Folkeparti kunne ikke have så svært ved at tilslutte sig titlen, den er jo meget kort. Men når man så går i gang med bemærkningerne, som i modsætning til titlen fylder utrolig meget, må man sige, at det er umuligt at stemme for forslaget. Så skulle vi være enige i bemærkningerne, og det er vi ikke. Ergo kan vi ikke stemme for forslaget.

Der er kommet nogle forslag fra Socialdemokratiet, som vi i hvert fald langt hen ad vejen var meget positive over for. Vi har hørt finansministerens tale, og den var vi også meget enige i. Vi er nok enige i princippet i, at vi skal have så stor frihed og så store valgmuligheder som overhovedet muligt, men vi er også enige i, at det ikke er noget, man bare lige kan gøre fra den ene dag til den anden. Det er ikke noget, man kan gøre på samme måde på alle områder. Vi må tage hvert eneste område op til drøftelse og se, hvor meget vi kan gøre for sundhed, hvor meget vi kan gøre for uddannelse, osv. osv. Vi kan ikke bare sige, at nu indfører vi brugerbetaling over det hele. Det må have en betydning, en funktion, der må være en mening med at gøre det. Vi mener også, at skal vi indføre brugerbetaling, må man også lette skatten. Det er vi enige i; det er klart, at det må

[Inger Stilling Pedersen]

hænge sammen, for ellers vil man bare påføre borgerne øgede udgifter.

Men der er også andet i det end bare det at få frihed. Det, der er vigtigst, som også var indeholdt i det socialdemokratiske forslag, og som vi pointerede kraftigt dengang, er at få ordnede forhold mellem kasserne i Danmark. Så længe vi ikke har det, kan man heller ikke tale om frihed, for så bliver der inden for systemet den udnyttelse af hinanden, som vi ser i dag, og som bevirker, at vi får øgede udgifter på mange områder. Jeg håber, finansministeren vil lægge meget stærk vægt på, at der – som SF's ordfører sagde – bliver solidaritet. Jeg kunne godt tænke mig, at vi får solidaritet mellem statskassen, amtskasserne og kommunekasserne, sådan at man føler forpligtelse over for hinanden og ikke bare smider udgifter over på hinanden for til sidst at ende med statens arbejdsløshedsunderstøttelse.

Kunne vi løse nogle af de problemer, ville vi også langt hen ad vejen få større frihed på mange af de andre områder. Vi skal nok gå ind i en positiv drøftelse af frihedsbegrebet og valgmulighederne, men vi kan altså ikke støtte forslaget, som det ligger her.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Jeg vil også gerne kvittere for dette beslutningsforslags fremsættelse og for så vidt angår teksten på forsiden give min tilslutning og i øvrigt gøre den bemærkning, at det da er rart at konstatere, at Fremskridtspartiet har opgivet fuldstændigt at nedlægge den offentlige sektor.

Dernæst har jeg det – som andre ordførere også har givet udtryk for – sådan, at der er en række af de bemærkninger, der ligger i beslutningsforslaget, som jeg absolut ikke kan skrive under på. Derimod noterer jeg mig, at flere af de synspunkter, som finansministeren lagde frem, er i fuld overensstemmelse med Det Radikale Venstres holdning. Det er væsentligt – og det er derfor, jeg synes, at forslaget er i orden som debatgrundlag – at vi hele tiden er opmærksomme på, at der kan være nye områder, som med fordel kan inddrages under begrebet valgfrihedsområder, om man vil. Vi har jo gjort det på en række områder igennem tiden. Vi har f.eks. gjort det på medieområdet. Ligesom vi har konkurrerende skoler, frie skoler, den offentlige skole, har vi konkurrerende medier. Der er vel knap så stor forskel i deres fri-

hedsgrader, når det kommer til stykket, men det er vigtigt, at vi hele tiden er opmærksomme på, at vi kan udvikle samfundet ved også at indføre konkurrencebegrebet, om man vil, på flere områder.

Så vi er meget tilfredse med, at vi får denne diskussion, og jeg har blot ønsket at gøre opmærksom på, at vi nok ikke kan enes med Fremskridtspartiet om det, der skal være den endelige konstruktion.

Kim Behnke (FP):

Når jeg skal tage udgangspunkt i finansministerens åbning af debatten og spørgsmålet efterfølgende, dels fra De Konservatives og dels fra Venstres ordførere, om, hvorfor der er brug for dette forslag, når nu regeringen allerede arbejder med disse tanker, kan jeg sige, at det skyldes to forhold:

For det første synes vi, at arbejdet fra regeringens side går en anelse for langsomt. Kigger vi tilbage på de moderniseringsredegørelser, afbureaukratiseringsredegørelser osv., der er kommet fra regeringen tilbage i 1988 og i 1989, og ser på, hvor meget af det, der efterhånden har resulteret i konkrete lovforslag, synes vi, at det går for langsomt.

Noget andet er så, at vi ikke synes, dette spørgsmål blot er et regeringsanliggende; det er ikke blot et regeringsanliggende at få valgfrihed for borgerne. Det er et anliggende, der bør optage hele Folketinget, og derfor ønskede vi med forslaget at få en folketingsopbakning, der kunne sætte lidt skub i regeringen. Men jeg kan forstå, at hvis forslaget havde heddet forslag til lov om, at to plus to er fire, ville man også have haft lange ordførertaler om, at man da havde sympati for hensigten i forslaget, men når det nu var Fremskridtspartiet, der havde fremsat det, kunne man desværre ikke stemme for det. For det var jo det, der var indholdet af finansministerens, Venstres ordførers og De Konservatives ordførers indlæg.

Det er selvfølgelig let for en finansminister at stille sig på Folketingets talerstol og sige: Det er da sådan set sympatiske hensigter, der er i forslaget, og derfor vil regeringen i sin næste moderniseringsredegørelse tage tingene med. Men det er jo ikke det, der er på dagsordenen i dag. Det, der er på dagsordenen i dag, er at tage stilling til, at man ikke bare skal komme med en redegørelse, men skal have tingene formuleret i konkrete lovforslag.

[Kim Behnke]

Finansministeren kritiserede metoden, hvorvidt det er den korrekte metode at fremsætte et enkelt lovforslag. Jeg skal gøre finansministeren opmærksom på, at der ikke i beslutningsforslaget er tale om, at der bare skal fremsættes et enkelt lovforslag. Der står »pålægger regeringen at udarbejde lovforslag«. Det kan sagtens være mere end ét, og vi er selvfølgelig vidende om, at det vil blive mere end ét, for vi berører mange forskellige områder i den offentlige sektor. Når vi vælger at komme med det som et beslutningsforslag, er det netop, for at vi kan få en indledende principiel debat. Hvis Fremskridtspartiet i stedet havde fremsat 45 konkrete lovforslag, er det næppe sandsynligt, at vi ville være i stand til at samle det nødvendige politiske flertal for de enkelte lovforslag. Derfor kunne vi lige så godt åbne ballet i form af et beslutningsforslag.

Finansministeren sluttede med en salut om, at det nok heller ikke var i overensstemmelse med Fremskridtspartiets udgiftspolitik, hvis man bare gennemførte dette forslag på én gang. Det er ikke rigtigt, og det er der også redegjort for i bemærkningerne. Der gøres i bemærkningerne meget ud af, at man skal overgå til det princip, der hedder stykprisfinansiering. Og i og med, at man overgår til stykprisfinansiering, er der snor i udgifterne; så kommer der ingen ubehagelige overraskelser i form af institutioner, der har overskredet deres budgetter, osv., for den mulighed er der ikke længere. Institutionerne vil ikke længere kunne søge regnes, hverken i kommunale kasser, i amtskommunale kasser eller i statskassen. Institutionerne vil kun have én indtægtskilde, og det vil være stykpris for det antal, skal vi i denne forbindelse sige kunder, der har været igennem tælleapparatet.

Hr. Klaus Hækkerup fra Socialdemokratiet berettede om, at særlig på sygehusområdet var valgfriheden der jo allerede i dag. Jamen det er da glimrende, hvis det er hr. Klaus Hækkerups opfattelse. Jeg skal bare minde om, at jeg faktisk tror, at en lang række af de patienter, der måske et helt liv igennem kun har ulejliget den offentlige sektor med fem kodimagnyler, når de er så uheldige i en alder af 65 år at falde en iskold vinteraften og brække benet eller noget andet og så får at vide: Ja desværre, der er venteliste, så du kan ikke blive behandlet – de mennesker føler ærlig talt, at de har været til

grin. Hele deres liv har de betalt skat under den parole, at når man betaler sin skat, er man garanteret.

Nej, man er ikke garanteret noget som helst, medmindre man er så »heldig« at komme til at lide af en af de sygdomme, hvor der ikke er ventelister. Men hvis man er så uheldig at lide af en af de sygdomme, hvor der er ventelister, ja, så må man selv ryste op med penge og tage på en privat klinik, til trods for at man har betalt sin skat. Hvis man er medarbejder i en virksomhed og virksomhedens ledelse siger: Vi kan ikke undvære dig, vi betaler for at få dig behandlet i England, hvad er statens reaktion så? Så skal man minsandten betale skat af værdien af den operation i England, på trods af at man altså hele sit liv har betalt skat, for at den offentlige sektor i Danmark skulle stille tilbud til rådighed.

Den socialdemokratiske velfærdsmodel har spillet fallit, den socialdemokratiske velfærdsmodel har dokumenteret, at den ikke magter at løse opgaven. Derfor skal vi have markedsmekanismen ind, derfor skal vi have markeds kræfterne ind, og få dem til at regere i den offentlige sektor.

Hr. Klaus Hækkerup mener, der er en modsigelse i spørgsmålet om brugerbetaling. Nej, det er der ikke, hr. Klaus Hækkerup, for der står klart og tydeligt, at brugerbetaling kun er acceptable, når de ledsages af skattelettelser. Og skattelettelser vil, som hr. Klaus Hækkerup sikkert ved, i Fremskridtspartiets terminologi fortrinsvis være at hæve den skattefri bundgrænse, og hvis man gør det, får man selv lavindkomstgrupperne med. Men det er klart, at hvis man f.eks. fjerner 12 pct.-skatten i forbindelse med indførelse af brugerbetaling, kan der opstå sociale skævheder. Men det gør der ikke, hvis man gør det i form af at hæve den skattefri bundgrænse. Så er alle med, og så er der ingen, der kommer ud i social nød af den grund.

Fru Grethe Fenger Møller fra De Konservative startede med at sige, at man ikke kunne lave lovgivning på tre linjer. Nej, det er heller ikke tilfældet. Dette er et beslutningsforslag, hvor vi opfordrer regeringen til at komme med lovforslag. Og så sluttede fru Grethe Fenger Møller meget underholdende med at sige, at fru Grethe Fenger Møller ikke kan tilslutte sig forslaget i den nuværende form. Inden for de

[Kim Behnke]

tre linjer er det altså ret begrænset, hvor meget vi kan ændre på formen, men jeg hører da gerne, hvor Det Konservative Folkeparti mener der skal rettes i de tre linjer, så det bliver spise- ligt.

Fru Grethe Fenger Møller siger, at tonen i forslaget er negativ, og jeg skal så kun henvise til det, jeg for lidt siden sagde til hr. Klaus Hækkerup om ventelistepatienter osv. De mennesker, der sidder derude med smerter fra en hofte, de ikke kan få opereret, og de mennesker, der har andre lidelser, de ikke kan blive opereret for eller blive behandlet for, for dem er den offentlige sektor ærlig talt ikke nogen særlig positiv oplevelse. Derfor kan vi ikke skrive positivt om de ting; det beklager vi meget. Men vi håber, at hvis dette forslag bliver vedtaget, kan det være med til at få sat noget i gang.

Jeg skal da gerne sige, at netop forslaget fra regeringen om valgfrihed på sygehusområdet har Fremskridtspartiet også fra denne talerstol givet sin fulde opbakning og sympati. Vi synes bare ikke, det er nok. Det er ikke nok, for valgfriheden er ikke absolut, og bevillingerne til sygehuse kommer ikke til at foregå som stykprisfinansiering. Det vil sige, at et sygehus ikke kan gå fallit, at en folkeskole ikke kan gå fallit, og det er det, der er budskabet i dette forslag: Risikoen for fallit, som er det afgørende drivmiddel på det private marked, skal med ind. Der skal kun være bevillinger via stykprisfinansiering, og når bevillinger bortfalder som følge af, at patienterne fravælger et sygehus, hvor lægerne eventuelt er nogle drukkenbolte, eller forældrene fravælger en skole, hvor undervisningen er elendig, ja, så er konsekvensen for den institution, at den må lukke, eller at den må forbedre sin kvalitet. Man skal ikke fortsat have bevillinger. Selvfølgelig skal det ikke være på den måde.

Hr. Peter Brixtofte var jo næsten nødsaget til at erklære sig helt enig. Hr. Peter Brixtofte har skrevet mange kronikker om, hvordan han i andet embede har søgt at implementere nogle af disse ting i en kommune et stykke nord for København. Jeg skal i forbindelse med de bemærkninger, hr. Peter Brixtofte havde, kun gøre opmærksom på, at stykprisfinansiering er det afgørende element i dette her; det er det, der gør, at dette ikke resulterer i ekstrastore regninger.

Så var den tigerpolitiske ordfører fra SF, hr. Holger K. Nielsen, oppe for at diskutere, om der var tigre bag gitre eller i Afrika eller andre steder. Jeg kan til oplysning sige, at tigrene fortrinsvis opholder sig i Indien. Det, der skulle ligge i bemærkningen, er: Dette er – og jeg er enig med hr. Holger K. Nielsen i, at det er meget ideologisk – en diskussion om individ og stat. Hvem er det, der skal styre hvem? I øjeblikket føler vi at den offentlige sektor styrer individerne, hvor vi altså ønsker, at det er individerne, borgerne, der skal styre den offentlige sektor. Vi skal have omvendt bevisførelse, om man så må sige. Og det er den tiger, der skal en tur gennem de ministerielle korridorer og de kommunale kontorer.

Hr. Bilgrav-Nielsen fra Det Radikale Venstre glædede sig over, at Fremskridtspartiet tilsyneladende har opgivet at nedlægge den offentlige sektor. Vi har aldrig ønsket at nedlægge den offentlige sektor, vi har ønsket at reducere den kraftigt. Og som vi redegør for i bemærkningerne, kan dette være et af elementerne til at gøre den offentlige sektor bedre på et lavere niveau; dermed har vi fået både bedre kvalitet og mindre skattebetaling. Og det var ikke det værste, der kunne ske.

(Kort bemærkning).

Klaus Hækkerup (S):

Hr. Kim Behnke siger, at den socialdemokratiske velfærdsmodel har spillet fallit. Han henviser til, at der er ventelister på sygehusene for visse operationer, og nævner, at de mennesker, der sidder med smerter fra en hofte, der skal opereres, finder det utilfredsstillende, at de ikke kan få en operation, fordi der er ventelister. De må vente og leve med den smerte. Jeg er helt enig med hr. Kim Behnke i, at det er utilfredsstillende. Og hvorfor er det så sådan? Det er sådan, fordi man fra de skiftende borgerlige regeringers side gang på gang på gang har skåret i den offentlige sektor og begrænset de midler, der står til rådighed.

Når specielt sygehussektoren er så ringe økonomisk finansieret, som den er i Danmark, må der naturnødvendigt opstå ventelister. Det egentlige problem er altså ikke valgfrihed, men at der ikke bliver tilført tilstrækkelige midler til at afskaffe ventelisterne. Og så forstår jeg bedre Fremskridtspartiets forslag. For Fremskridtspartiet har jo ikke stillet forslag om at

[Klaus Hækkerup]

tilføre sygehusene flere midler, så man kan få afskaffet ventelisterne. Næh, Fremskridtspartiet har stillet forslag om øget valgfrihed i den offentlige sektor. Og når der ikke er midler nok til, at man kan afskaffe ventelisterne, er dette jo ikke et forslag om frit at kunne vælge sygehus, så er det et forslag om frit at kunne vælge ventelister, og jeg kan sige: Det er bestemt ikke Socialdemokratiets politik.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Det er ikke blot på ventelisteområdet, at den socialdemokratiske samfundsmodel har spillet fallit. Aldrig har vi haft så mange hjemløse i Danmark, så mange mennesker, der henvender sig for at få noget så nødvendigt som f.eks. et julemåltid, osv. Der er nok af emner at tage fat på. Hr. Klaus Hækkerup bestemmer selv, hvor vi skal tage fat.

Men lad os da blive ved det med ventelisterne. Hr. Klaus Hækkerup siger, at der er blevet skåret og skåret i bevillingerne til sygehusene. Jamen det er jo empirisk forkert, hr. Klaus Hækkerup, det passer jo ikke. Et hvilket som helst opslag i alle de økonomiske værker, der er til rådighed, viser, at det ikke passer. Aldrig har der været så store bevillinger, som der er i dag, til det danske sundhedsvæsen. Og til bemærkningen tidligere om, at sammenligner man med USA osv.: Den OECD-undersøgelse er blevet misbrugt ud over alle grænser, og det er i alverdens faglige tidsskrifter m.v. blevet dokumenteret, at de sammenligninger, som bl.a. hr. Klaus Hækkerup foretager, ikke er korrekte.

Så er der spørgsmålet om, hvorvidt Fremskridtspartiet har stillet forslag om at få ventelisterne fjernet. Det har Fremskridtspartiet gjort. Fremskridtspartiet har oven i købet i november 1987 fået vedtaget en dagsorden her i folketingssalen om at få ventelisterne væk. Det har desværre ikke resulteret i det fornødne, og derfor har Fremskridtspartiet selvfølgelig på vores årlige ændringsforslag til finansloven afsat de fornødne midler til, at det kan lade sig gøre at få ventelisterne væk. For ventelisterne er jo i bund og grund kun et likviditetsspørgsmål. Det kan kun være et likviditetsspørgsmål at få opereret de pågældende mennesker, medmindre man da har det umenneskelige syn, at man håber på, at de dør, mens de er på venteli-

ste. Men hvis ikke man håber på, at de dør, er det kun et likviditetsspørgsmål at få de pågældende mennesker opereret. Om man gør det i dag eller i morgen – ja, så kan man jo lige så godt se at få det gjort i dag.

(Kort bemærkning).

Klaus Hækkerup (S):

Jeg ved ikke, hvor hr. Kim Behnke får det citat om USA fra; det har jeg dog holdt ude af sammenligningerne her.

Men jeg vil gerne sige, at det, der er sket inden for vores sygehusvæsen, er jo, at de forslag, der er kommet fra sygehusforvaltningerne om at udbygge sygehusene, så de kunne klare ventelisterne, er blevet afvist af amtsrådene. Hvorfor? Fordi de midler, der er til rådighed for amtsrådene, er for små på grund af den politik, regeringen har ført. Så enkelt hænger det sammen.

Når så hr. Kim Behnke siger, at den socialdemokratiske velfærdsmodel har slået fejl, og henviser til, at der aldrig har været så mange hjemløse i Danmark, vil jeg gerne sige: Nu har vi faktisk levet i 9½ år, uden at den socialdemokratiske velfærdsmodel har været bakket op, vi har levet i 9½ år med en borgerlig regering, og jeg synes ikke, at man på baggrund af den situation, der er i dagens Danmark, kan drage nogen empiriske eller på anden måde holdningsmæssige konklusioner omkring det, der kaldes den socialdemokratiske velfærdsmodel.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Det er måske ikke den rette debat at tage det emne op i, men den socialdemokratiske velfærdsmodel har jo ikke været ændret siden 1982. Der har ikke været gjort forsøg på – andet end fra Fremskridtspartiets side – for alvor at tage et opgør med den socialdemokratiske velfærdsmodel. Det ligger klart i udtalelser fra den nuværende statsminister, som vi har haft siden 1982, om, »at den offentlige sektor har den størrelse, den offentlige sektor skal have«, osv. Deri ligger, at man bakker den socialdemokratiske velfærdsmodel op, og det er en ideologisk overvejelse, man må gøre sig. Vi ønsker bare ikke at gøre det. Vi er fuldstændig enige med den tjekkiske finansminister, Vaclav

[Kim Behnke]

Klaus, der har udtalt det så klart og præcist, at den socialdemokratiske velfærdsmodel – eller som man kalder det ude i den store verden: »den tredje vej« – er den korteste vej til den tredje verden. Vi kan ikke sige det ret meget bedre og tydeligere.

Hvad angår amtskommunernes bevillinger, må jeg gøre hr. Klaus Hækkerup opmærksom på, at Fremskridtspartiet også har amtsrådsmedlemmer. Vi kender også budgetterne ude omkring i amtskommunerne. Vi ved godt, hvad der svines med af penge til kulturprojekter og alt muligt tant og fjas. Hvis man virkelig ønskede at allokere bevillingerne hen til sundhedsområdet, til sygehusene, er der masser af millioner at tage af. Men de skal jo bruges til alverdens tant og fjas ude i amtskommunerne. Og ærlig talt: Hvordan må den skatteborger reagere, der hele sit liv har betalt for at kunne komme på sygehuset, den dag han skulle blive syg, men så får at vide, at der desværre er en venteliste, men at han i stedet kan tage til festival nede i byen og se på mavedansere fra Sydafrika. Det er en kold karklud i hovedet på borgerne, og det er den kolde karklud, vi prøvede at få fjernet med dette forslag og dermed give borgerne en mulighed for at stemme med fødderne ved at gå andre steder hen i den offentlige sektor, hvis en enkelt amtskommune ikke er i stand til at opfylde de krav og de forpligtelser, man som borger må kunne forvente opfyldt af den.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til det udvalg, der den 7. februar 1992 blev nedsat til behandling af forslag vedrørende borgernes rettigheder. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Første behandling af lovforslag nr. L 258:

Forslag til lov om ændring af lov om elforsyning. (Tilslutningsvilkår for decentrale kraftvarmeværker).

Af energiministeren (Anne Birgitte Lundholt).

(Fremsat 1/4 92).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Martin Glerup (S):

Aftalen mellem Socialdemokratiet og regeringen om bedre vilkår for tilslutning af decentrale kraftvarmeværker samt CO₂-lovens 10 øre ekstra pr. kWh for el produceret på vedvarende energi og naturgas vil virke som en saltvandsindsprøjtning på de decentrale kraftvarmeværker.

Det foreliggende lovforslag betyder, at elværkerne skal betale nødvendige ledningsforstærkninger for at modtage el fra de decentrale værker – en udgift, som disse værker hidtil har skullet afholde selv.

I praksis har det betydet, at flere decentrale kraftvarmeværker ikke har set dagens lys. F.eks. skrinlagde Flauenskjold Varmeværk i Vendsyssel sine kraftvarmeplaner, da det blev mødt af krav om at betale 1,3 mio. kr. plus moms for at få forstærket det modtagende ledningsnet på en 6,1 km lang strækning. En ekstraudgift på 900.000 kr. til samme formål har også spændt ben for oprettelse af et decentralt kraftvarmeværk i Hvalpsund i Vesthimmerland.

En lang række lignende decentrale kraftvarmeprojekter landet over får via det foreliggende lovforslag og CO₂-pengene det økonomiske fundament i orden.

Hertil kommer, at der én gang for alle skæres igennem på dette område. Herved undgås et stridspunkt, som har forårsaget i snesevis af møder og ørkesløse diskussioner landet over mellem elselskaberne og de decentrale værker, og som altså har lagt hindringer i vejen for en i øvrigt fornuftig decentral udbygning.

Socialdemokratiet forudsætter, at merudgifter ved tilslutning til et højere spændingsniveau end 10–20 kV-nettet afholdes af elforsyningsselskaberne. Altså fordelene udgifterne også i forbindelse med de højere spændingsniveauer efter de samme principper, som skal